

ВІД РЕДАКЦІЇ

СВІТОГЛЯД

Ярослав Яцків, академік НАН України, головний редактор

Дорогі читачі «Світогляду»!

У першому 2021 року випуску журналу ми обіцяли не оминати відповідей на «критичні запитання» та дискусій на «дражливі теми». Ми – Редколегія журналу – усвідомлюємо всю відповідальність за друк деяких «надто наївних та дещо непрофесійних» статей. І все таки вважаємо можливим у журналі висвітлювати теми з різними поглядами на ту чи іншу проблему. У моєму особистому архіві зберігаються записи думок моїх колег та знайомих (*Івана Климишина, Мирослава Поповича, Володимира Єрмоленка, Володимира Монастирського* та ін.) із окремих «критичних запитань». Пропоную всім разом шукати на них відповіді.

Про світогляд. Тут маємо проблему з перекладом цього слова іншими мовами. Наприклад, англійською його подають як «world outlook (view)», «advan mind», що не відповідає змісту слова «світогляд». В українсько-англійському словнику знаходимо таке означення – «*philosophical conception of life*». Професор І. Климишин вважає: «Світогляд – система поглядів, цінностей, ідеалів та переконань, які визначають загальне розуміння людиною навколишнього світу; її життєву позицію та програму діяльності».

Про націю та національну ідею. Професор В. Монастирський твердив, що в нас немає визначення сутності національної ідеї як цілості і потрібно починати з означень слів. Десь я вичитав, що «нація – це об'єднана спільною традицією і культурою група людей» та що «ідея – це основний принцип світогляду». Означення «національна» походить, на думку В. Монастирського, від слів «нація» та «націоналізм», які разом є продуктом довготривалої еволюції суспільства від роду-племени-етносу аж до нації. Цікаво, що *Михайло Драгоманов* не пов'язував національний аспект людського поступу з державою та владою, а тільки з культурними явищами, котрі у підсумку повинні спонукати українське суспільство до інтегрування з розвинутими країнами світу.

Про релігію. Питання досить складне. Здається очевидним, що релігійна віра (не екстремістська) – це не зло. Згадайте з цього приводу слова *Альберта Айнштейна*: «Релігії, мистецтва і науки – це три гілки одного дерева. Усі ці устремління спрямовані до облагороджування життя людини». На різних рівнях розвитку цивілізації ці гілки відіграють різну роль. У наш час панує наука.

Про науку. Наведу тут як ілюстрацію до проблеми вирішення критичних питань цитату із тексту Заяви групи «Першого грудня» 30.03 2021 р.: «У цьому світі виживуть ті суспільства, які мають більше передових знань, кращі технології, якіснішу природничу та суспільно-гуманітарну

освіту, більшу довіру суспільства до носіїв знань та компетенцій. Чим гіршим є стан науки, тим меншим ми знаємо про себе самих, своє суспільство, світ та природу. А тому програємо тим, у кого наука краща». Це, так би мовити, «прагматичний» погляд на науку.

А є ще й «романтичний» погляд за горизонт. Ми вже обговорювали в «Світогляді» такі дискусійні теми: «Що таке життя?», «Чи є позаземне життя, тобто життя на інших небесних тілах Всесвіту?», «Як виник та еволюціонував Всесвіт?». При цьому завжди за дужками залишалося запитання «Чому у Всесвіті та на Землі склалася такі унікальні умови, які були необхідні для зародження та існування життя».

Можливі три варіанти відповіді на це запитання: 1) така є природна властивість Всесвіту; 2) завдяки випадковому збігу обставин; 3) це не що інше, як задум розумного Творця та його реалізація. Перший з цих запитань людство вже вивчає впродовж століть і крок за кроком знаходить все нові факти такого унікального стану Всесвіту. Другий видається малоімовірним. А щодо третього, то тут уже протягом тисячоліть точаться дискусії серед релігієзнавців, філософів та науковців.

PS. Вищенаведений текст я написав до виходу у світ «Світогляду» № 5, присвяченому трагедії Бабиного Яру. Ми ще раз нагадали: «Такі трагедії не забуваються. Їх повторення неможливе у цивілізованому світі». Стало очевидним, що проблема увічнення пам'яті Бабиного Яру не вирішена. Тому українська спільнота все активніше долучається до створення меморіалу та пошуку правдивого освітлення історії.

А ці рядки я пишу на початку листопада, коли ковідна епідемія охопила всю планету. Масові заходи заборонені, а мене вже давно просять відновити зібрання «Елітарної світлиці». Я пригадую, як 10 років тому, 2 листопада 2011 року, отримав жартівливий подарунок від неповторного *Івана Драча* після святкування його ювілею – вірш про «еліту». Дозволю собі тут його навести...

Еліта

Ярославу Яцківу

Хто хоче бути елітою,
Приходь в «Елітарну світлицю».

Хто хоче – приходь із півлітрою,

Хто хоче – приводь молодичку.

Зустрінеш у Яцківа Ситника,

Комісаренка й Костюка.

Трьох бомжів, ще трьох академіків,

Трьох кагебістів родом з Чека.

Й мені допомагає світлиця ця,

Коли мене часом заносить...

Світлиця од розуму світиться,

Шукаєм консенсус – знаходимо нонсенс...

А з нонсенсу знову – в атаку на істину.

Завершує все це келих вина.

Знайшли ми нарешті істинну істину:

“In vana veritas” мабуть вона...

Дорогі шанувальники «Світогляду», друзі, колеги та колежанки! Вітаю вас із Різдвом Христовим та Новим 2022-м роком! Нехай збудуться всі ваші задуми та мрії. А ми, невтомні трударі на ниві «Світогляду», будемо завжди з вами. Ваш Ярослав Яцків. ■